

MAVZU: KICHIK BIZNESNI MOLIVAVIY RAG‘BATLANTIRISHNING IQTISODIY MOHIYATI

Baxromov Baxodir Otabek o‘g‘li

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti Samarqand filali Davlat moliyasi yo‘nalishi 2-kurs magistranti

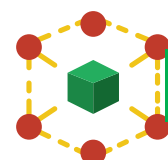
Annotatsiya: Maqolada kichik biznesni moliyaviy rag‘batlantirishning iqtisodiy mohiyati, uning milliy iqtisodiyotdagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, kichik biznes subyektlarini qo‘llab-quvvatlashning zamonaviy mexanizmlari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari ko‘rib chiqilgan.

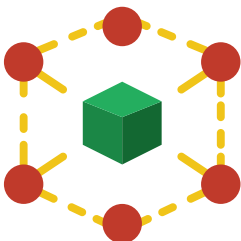
Аннотация: В данной статье рассматривается экономическая сущность финансового стимулирования малого бизнеса, его роль и значение в национальной экономике. Также анализируются современные механизмы поддержки малого бизнеса и пути повышения их эффективности.

Annotation: This article examines the economic essence of financial incentives for small businesses, their role and importance in the national economy. It also analyzes modern support mechanisms and ways to improve their effectiveness.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, moliyaviy rag‘batlantirish, iqtisodiy rivojlanish, kreditlash, subsidiyalar, investitsiya, tadbirkorlik.

Hozirgi zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiy rivojlanishning eng muhim omillaridan biri sifatida e‘tirof etilmoqda. Dunyoning rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlari tajribasi shuni ko‘rsatadiki, kichik biznes iqtisodiy o‘rishni ta‘minlash, bandlik darajasini oshirish, innovatsiyalarni joriy etish va raqobat muhitini shakllantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Shu jihatdan, kichik biznesni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash, ayniqsa moliyaviy rag‘batlantirish mexanizmlarini takomillashtirish dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Kichik biznesning iqtisodiyotdagi o‘rni uning moslashuvchanligi, kam

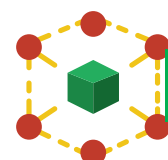

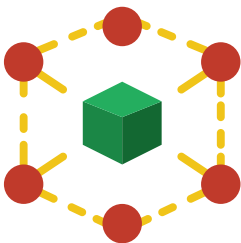
kapital talab etishi va bozor kon'yunkturasiga tez javob bera olishi bilan belgilanadi. U nafaqat yangi ish o'rinlarini yaratadi, balki aholi daromadlarini oshirish, o'rta sinfni shakllantirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga ham xizmat qiladi. Ayniqsa, iqtisodiy inqirozlar va global beqarorlik sharoitida kichik biznes iqtisodiyotning "barqarorlashtiruvchi" segmenti sifatida namoyon bo'ladi. Hozirgi kunda ko'plab davlatlarda kichik biznesni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu esa, o'z navbatida, moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini samarali tashkil etishni talab qiladi. Moliyaviy rag'batlantirish vositalari — imtiyozli kreditlar, subsidiyalar, grantlar, soliq imtiyozlari — kichik biznes subyektlarining faoliyatini kengaytirish, ularning moliyaviy barqarorligini ta'minlash va investitsion jozibadorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston sharoitida ham kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar doirasida tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash, biznes yuritish muhitini yaxshilash va moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bu esa kichik biznesning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini oshirish va iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Kichik biznesni rivojlantirish va uni moliyaviy rag'batlantirish iqtisodiy o'sishni jadallashtirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Iqtisodiy o'sish — bu mamlakatda ishlab chiqarilayotgan tovar va xizmatlar hajmining ortib borishi bilan ifodalanadi va u ko'p jihatdan tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish darajasiga bog'liqdir. Yirik korxonalar ko'pincha murakkab boshqaruv tizimiga ega bo'lgani sababli yangilanish jarayoni sekin kechadi, kichik biznes esa qisqa vaqt ichida yangi mahsulot ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish turini joriy eta oladi. Bu esa umumiy ishlab chiqarish hajmining oshishiga va iqtisodiy faollikning kuchayishiga olib keladi, kichik biznes subyektlarining ko'pligi bozor raqobatini kuchaytiradi. Bu jarayon mahsulot sifatini oshiradi, narxlarni barqarorlashtiradi, resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi.

Natijada, iqtisodiyotda samaradorlik oshadi va bu iqtisodiy o'sish sur'atlarining tezlashishiga xizmat qiladi.

To‘rtinchidan, kichik biznes investitsiyalarni jalb qilishda ham muhim ahamiyatga ega. Moliyaviy rag‘batlantirish vositalari orqali:

- yangi biznes loyihalar paydo bo‘ladi;
- mavjud korxonalar kengayadi;
- ishlab chiqarish quvvatlari oshadi.

Innovatsiyalar yangi texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va yangi bozorlarni egallash imkonini beradi. Shu sababli kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash orqali iqtisodiyotning innovatsion salohiyati ham oshadi.

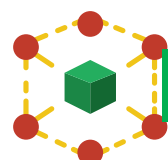
Shuningdek, kichik biznes orqali ichki talab kengayadi. Aholining bandligi va daromadlari ortishi natijasida iste‘mol hajmi ko‘payadi, bu esa ishlab chiqarishning yana-da o‘shishiga turtki beradi. Bu jarayon iqtisodiyotda “multiplikativ effekt”ni yuzaga keltiradi, ya‘ni bir sohadagi o‘shish boshqa sohalarga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

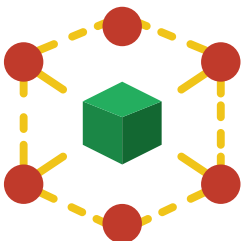
Kichik biznesni moliyaviy rag‘batlantirish orqali iqtisodiy o‘shishni jadallashtirish quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshadi: ishlab chiqarish hajmini oshirish, raqobat muhitini kuchaytirish, investitsiyalarni jalb qilish, innovatsiyalarni rivojlantirish, ichki talabni kengaytirish.

Natijada, kichik biznes iqtisodiy o‘shishning nafaqat manbai, balki uning barqarorligini ta‘minlovchi muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish aholi bandligini ta‘minlashning eng samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy iqtisodiyotda aynan kichik biznes sektori yangi ish o‘rinlarini yaratishda yetakchi o‘rin egallaydi. Bu holat uning moslashuvchanligi, kam kapital talab qilishi va tez tashkil etilishi bilan izohlanadi.

Avvalo, kichik biznes subyektlari qisqa muddat ichida yangi ish o‘rinlari yaratish imkoniyatiga ega. Yirik korxonalarga nisbatan kichik biznesni tashkil etish osonroq va kam mablag‘ talab qiladi. Shu sababli, aholining turli qatlamlari, jumladan yoshlar, ayollar va kam ta‘minlangan aholi vakillari ham tadbirkorlik faoliyatiga jalb etilishi mumkin. Bu esa umumiy bandlik darajasining oshishiga olib keladi.

Ikkinchidan, kichik biznes norasmiy bandlikni qisqartirishda muhim rol o'ynaydi. Ko'plab fuqarolar avval norasmiy sektorda faoliyat yuritgan bo'lsa, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash orqali ular rasmiy iqtisodiyotga jalb etiladi.

Natijada, aholi migratsiyasi kamayadi va hududlarda iqtisodiy faollik oshadi.

Kichik biznes o'z-o'zini band qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Ya'ni, fuqarolar yollanma ishchi bo'lishdan tashqari, mustaqil tadbirkor sifatida faoliyat yuritish imkoniga ega bo'ladi bu aholi daromadlarini oshiradi, kambag'allik darajasini kamaytiradi, o'rta sinf shakllanishiga xizmat qiladi.

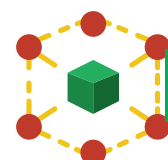
Bu ayniqsa talabalar, uy bekalari va qo'shimcha daromad izlayotgan fuqarolar uchun muhimdir.

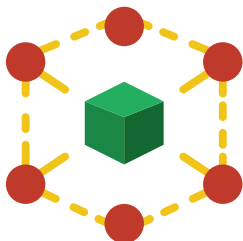
Shuningdek, kichik biznes orqali xizmat ko'rsatish sohasi kengayadi, bu esa zamonaviy iqtisodiyotda bandlikning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Savdo, transport, IT xizmatlari, turizm va maishiy xizmatlar kabi sohalarda kichik biznesning ulushi juda yuqori.

Xulosa

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyaviy rag'batlantirish zamonaviy iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kichik biznes iqtisodiy o'sishni jadallashtirish, aholi bandligini ta'minlash, innovatsion faoliyatni rivojlantirish hamda hududlar iqtisodiy salohiyatini oshirishda muhim o'rin tutadi. Moliyaviy rag'batlantirish mexanizmlari — imtiyozli kreditlar, soliq imtiyozlari, subsidiyalar va grantlar — kichik biznes subyektlarining barqaror faoliyat yuritishini ta'minlash bilan birga, ularning investitsion va innovatsion faolligini oshiradi. Shu bilan birga, ushbu mexanizmlarning samaradorligi ularni to'g'ri tashkil etish, shaffoflikni ta'minlash va zamonaviy boshqaruv usullarini qo'llash bilan bevosita bog'liqdir.

Ayniqsa, raqamli texnologiyalarni joriy etish moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Raqamlashtirish orqali moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari kengayib, mablag'larni taqsimlash jarayonining ochiqligi va tezkorligi oshmoqda. Bu esa kichik biznes subyektlarining samarali faoliyat yuritishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha qarorlari.
3. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. *Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik ko‘rsatkichlari bo‘yicha statistik to‘plamlar*.
4. Abdug‘aniev A, Abdug‘aniev A. **Iqtisodiyot nazariyasi**. – Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti.
5. Yo‘ldoshev Q. **Bozor iqtisodiyoti asoslari**. – Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
6. Stiglitz J. E. **Economics of the Public Sector**. – New York: W.W. Norton & Company.

